

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Ahdut vešalom

»Razmišljao sam o svemu i svačemu. Pred mojom uobraziljom redale su se slike, jedna za drugom, počevši od bujnosti i oduševljenja naših mladih godina, za vrijeme naših studija, pa do grube i hladne stvarnosti današnjice koja teži da, u klici, ubija sve što je lepo i uzvišenoga ostalo iz doba prve mladosti...«

»I ja sam... video... kako se naše mlade snage troše u međusobnom gloženju, umesto da se one priberu i udruže u radu na izgradnji i razvitku našeg elementa u Kraljevini.«

... »Da su u borbu uvlačili i mene i preuzeli stav mojih branilaca, to je licentia politica koja na žalost ne bira sredstva. Ja sam potpuno svesan toga da su naša braća Aškenazi sa istim oduševljenjem i radošću pozdravili novo stvoreni položaj kao i Sefardi, i da u tom pogledu ne može biti razlike između jednih i drugih. Kao dokaz mogao bih navesti čitave hrpe akata i pisama koji posvednevno stižu baš od Aškenaza i njihovih opština i korporacija.«

(Iz pisma vrhovnog rabinā g. dra. Isaka Alkalaya dru. Aleksandru Lichtu, od 2. IV. ove godine.)

Kad citiram ove riječi, ja to činim prije svega zato, jer sam duboko prožet uvjerenjem o potrebi da se one, u ovaj čas saopće židovskoj javnosti. One su riječ otmena čovjeka, čiji moralni autoritet nije manji od zvaničnoga, i nijesu namijenjene cilju, da se ubace u borbu. I neka se ne shvati kao nečednost ako, po svome ličnome osjećaju, kažem da ja imam pravo te ih citiram. Vjeran, »oduševljenju naših mladih godina«, iako me je zbilnost primoravala na konsecije i pogđjekoji kompromis, ja mogu bar to vedro kazati: da moja krila nijesu isprelamana i da mi »uho osta čisto« I ja mogu, s toga, bez ikakva prijegora izbjeći iskušenju, da se dobrim riječima odlična čovjeka koristim u polemične svrhe. Ne narivava mi se to iskušenje; možda i zbog toga ne, što nemam dovoljno shvaćanja za političke licencije.

Naše je židovstvo u kraljevini dobro nesredjeno: i s polja i u unutrašnjosti.

S polja: Jer nijesu dani oni zakonski i društveni uslovi, koji bi organizatorno zagarantovali organski jednoviti duhovni razvitak židovske zajednice. Organi, što ih je židovstvo stvorilo uz odobrenje državne vlasti, ne uživaju dovoljnu moć i autoritet na području bar religijsko-duhovnog života; mnogošta, što nam se daje, nosi biljeg blagohotnosti, a ne prava, pa se tako i dešava, da i mi sami dajemo izražaja blagodarnosti, gdje bismo ono, što nam se »daje«, trebali da primamo kao uzakonjeno svoje pravo. I tako biva, da su stvorene institucije, čiji djelokrug,

za sad, nije određen, i koje doista nemaju izrazite stvarne sadržine.

U unutrašnjosti: Tu se činjenice namiču same sobom. Postoje razrožnosti u opredjeljenju prema židovstvu kao pojmu ne samo u opreci između nacijskog afirmiranja i asimilatorstva. Živeći u raznim sredinama i do nedavna, razjedinjeno, židovstvo nije ni moglo stići, da se mentalno između se potpunoma asimiluje, znači: da dospie do jednovitoga »Einstellunga« prema savremenoj ideologiji i emocijama židovstva kao misli narodne obnove. Smatram jednom od zapreka takovom uzajamnome asimilovanju nemogućnost. Plaha obazrivost prema netrpeljivosti nacijalizama i partijske sredine, u kojoj smo kao neznatne grupe rasparčani, prigušuje otvoreno afirmiranje židovstva, a najpače tendencije, koje idu za solidarisanjem židovstva kao jedne zajednice. Ovo pritajivanje, a uz to gdje gdje i gdje kad nastojanje, da se koji dio židovstva istakne kao »državotvorniji« a drugi da se prikaže politički »indiferentan« (zar zato što se ne izjašnjava partijsko-politički), guši slobodan dah židovstva. Oportunizam koji za čas može da i donese koristi, kako gdje i kako kad prema momentanoj konjunkturi, ne može ipak da bude onaj stalni pol, oko kojega bi se dalo kristalizovati jednovito organsko koncentrisanje židovstva, i ne može da služi busolom, koja bi određivala put kojim bi židovstvo imalo da brodi bez opasnosti, da se ne nasuče i ne razbija o grebene A što je najgore: ovo plaho obaziranje na časovite konstelacije političkih sila, koje se rvu za vlast ne birajući u borbi sredstva, nužno mora, kraj današnje regionalističke plemenske rasparčanosti u Kraljevini, da djeluje centrifugalno i u pogledu jednovitosti židovstva. Što nam prije svega i najpreče treba, to je unutrašnje konsolidovanje naziranja. A ono može da se postigne, po mome uvjerenju, samo tako, ako se židovstvo primarno opredijeli, u židovskome pogledu, prema jednoj centralnoj ideji: i to prema židovsko-narodnoj kao polaznoj tački, i prema cionističkoj kao ideji cilja i stavljanja u gibanje prema cilju preporodnih i obnovnih snaga židovstva. Jedino to može da nas u našoj unutrašnjosti uravnotežuje; sve drugo mora da vodi k jednome bescilnome, plahome i rastrojnome oportunistu, koji trajno može da se snalazi samo pod cijenu karaktera.

I nije dosta, da naše nacijsvo postoji tek intuitivno, a cionizam kao religijska mistika. Jedno je i drugo neprocjenjivo dragocjeno, i ja konstatujem samo činjenicu, kad kažem, da ove čuvstvene pretpostave za izgradnju jednog misaonog i

osviještenog nacijsva postoje u orijentalnih Sefarada, jednako kao i u Aškenaza istočne Evrope u neprispodobivo većoj mjeri nego u zapadnih Aškenaza i u zapadnih Sefarada. Nije samo slučaj, da je zemunski rabin Alkalay bio prvi cionista — prije Herzla — u našim krajevima. Ali intuicija i mistika nijesu stvaralački činoci. I mi, koji se ne zadovoljavamo zanešenjaštvom, već svi esno i stvarno znamo, da obnova židovstva ište ne samo obnovu misaone kulture nego obnovu svjesne i stvaralačke volje sa idealnim doduše, ali stvarnim ciljem, do kojega se ne dolazi bez golemih napora, isprekidanih i perijodičkim sustajanjem; mi mladi i intelektualni, moramo da krenemo naše ljude iz intuicije u svjesnost, iz mističkog padanja na koljena pred Cijonom u čvrsto, muško, koracanje ka Cijonu.

Kolika li golema zadatka! I koliko nas je malo, mi nemamo prava da »naše mlade snage trošimo u međusobnom gloženju, umesto da se one priberu u radu na izgradnji i razvitku našeg elementa u našoj Kraljevini«. Pa ako je borba neizbježna, ona treba da bira sredstva i da vodi računa o osjetljivosti, kojom napaćeni živci našega naroda reaguju na svaki poremećaj. Treba da ima visoke ciljeve; to više, što primitivnije je, za sad, židovstvo u našoj Kraljevini, jer to lakše gubi orijentaciju, to prije će zalutati u dvoumici: koja mu od stranaka, što se između se glože, kazuje pravi put.

Dr. Aleksander Licht.

Pričajte vašoj djeci...

Pričajte im o sebi i o njima, o vašim očevima i djedovima i o onima, koji su bili prije njih, davno, davno. I pričajte im otkuda su došli i kuda pošli vaši stari i stari vaših starih, generacija za generacijom, cijela putovanja Jude kroz Galutu. Tako ćete doći na početak Galute i na vrijeme prije Galute. I vaša će djeca spoznati, da galuta nije ni vječna, ni beskonačna, saznat će, da je jednom bilo vrijeme, kada naš narod nije bio u galuti i povjerovat će, da može doći vrijeme, kada i opet ne ćemo biti u galuti. I možda će poželjeti, da to vrijeme što prije dođe, da galuta što prije prestane. I možda će razmišljati o tome, što treba da se učini, da se uskori prestanak galute.

O tome pričajte vašoj djeci. Vrijedno je, da im o tome pričate. Vi ćete im otvoriti oči, da vide i spoznaju istinu i usadit ćete u njihova srca žedju i težnju za istinom. Time ćete položiti temelje solidnome razvitku njihova karaktera. Ne će svi postati bogoborci i neće svi postati fanatič-

ni propovjednici istine. Ne mogu svi ljudi biti heroji. Nu sva će vaša djeca postati solidni i čvrsti karakteri, koji hoće i vole istinu, pravednost i ljepotu. Postat će karakteri, koji ne mogu lako zastraniti, sustati i propasti. Postat će vrijedne jedinice ljudske zajednice, vama na radost i ponos, nikome na štetu, a mnogima na korist.

Hagada šel Pesah nam nalaže, da našoj djeci pričamo. Kolike li mudrosti u tome nalogu! Na oko jedna sitnica, skoro smiješnost. Pa ipak bi ta sitnica mogla da bude bazom, dosta velikom, dosta jakom i dosta trajnom, da na njoj sagradimo cijelu egzistenciju Židovstva. I nije samo naša egzistencija u prošlosti bazirala na ovoj sitnici, nego se na njoj može sagraditi i osigurati za vječna vremena i naša budućnost. I možda bi prije svega upravo na toj sitnici trebalo početi graditi našu budućnost.

»Pričajte vašoj djeci!« Pa to nije nalog, zapovjed, nije civuj. To je tek putokaz i savjet roditeljima, kako da urede svoj odnos prema rođenoj djeci. Biblija izriče istu misao malo drugačije: usadite to vašoj djeci, govorite im o tomu dan i noć. Tu, kao u molitvi *Kriat šema šel Šahariti Šel Maariv* imade to značenje poučavanja. Sve su naše generacije to shvaćale kao dužnost otaca, da poučavaju svoju djecu. I kao da su naši stari osjetili, da nije dosta i da ne bi bilo dobro, ako bi se previše naglašavala ova stroga, zapovjedna, religiozna strana *Micve »vešinantam levancha vedibarta bam«*, oni su odjenuli istu misao u drugo, prijatnije, toplije, srdačnije ruho: »Pričajte vašoj djeci!«

Pričajte! Blago djeci, koja mogu da sjede okolo stare bake, da slušaju iz njenih ustiju stare priče! Nu malo je djece tako sretno. I blago djeci, kojima dobra majka pripovjeda lijepe priče! Nu u židovskim je kućama majka bila toliko zakupljena kućnim brigama i poslovima, da joj je rijetko kada bilo moguće, da se toliko bavi sa djecom. A na večer, ako nije krpala i šivala, bila je previše umorna, a da bi mogla djeci pričati. Odgoj djece bio

je u prvome redu briga otaca. Njima se upravo stavlja u dužnost: »Pričajte vašoj djeci!«

Otac priča djeci! Zamislite se u to. Pokušajte si predočiti, kako izgleda u obitelji, gdje otac priča djeci. Tu mora da vlada divan sklad, tu ljudi jesu i postaju sposobni, da budu dobri, zadovoljni i sretni. Otac se kroz dan može biti teško namučio, možda mu se gdje koja nada izjalovila, doživio je možebiti koji žešći udarac i gdje koje gorko razočaranje, povratio se možda kući satrven, beznadan, pun straha pred sutrašnjicom. Nu ako je sjeo u krug svoje obitelji, ako je okupio oko sebe svoju djecu i ako im je počeo pričati onda to više ne može biti nesretan, slomljen čovjek. Intiman život u obitelji i s njome, pogled na djecu, koncentracija na predmet i formu vlastitog pričanja, nastojanje da djeluje na duše svoje djece, sve to čini, da otac zaboravlja na brige od danas i sutra, on nalazi svoj mir u atmosferi ljubavi, poštovanja i odanosti, što struji od njega na djecu i od njih opet k njemu. Tu on dobiva uvijek nove volje, snage i sposobnosti, da se odrva i pridigne, da radi i gradi.

Gdje otac priča djeci, tu je čist zrak, tu nema borbe i nerazumijevanja između starih i mladih, tu nema modernih obiteljskih tragedija, tu se stvaraju karakteri, tu ljudi postaju sposobni za sreću. Tu se stvaraju obitelji, koje su poput tvrđava, što se ne mogu izvana jurišati i razvaliti.

Takove su tvrđave bile židovske obitelji, dokle god su očevi pričali priče svojoj djeci. Te obiteljske tvrđave bile su snaga i spas židovstva kroz sva stoljeća groznog martirija u galuti. Nu tih tvrđava ponestaje sve više i sveđ bržim tempom. To je počelo u doba *maskilima* i lažne emancipacije pred stotinu godina. Danas je to bolest svega ljudskoga društva. Rat je pokvario svijet — pa i nas, unatoč pojedinih svijetlih momenata i časnih iznimaka. Ljudsko društvo, a i mi Židovi s njime, nalazimo se u jednom strašnom vrtlogu, kome se još ne vidi kraja i koji kao da vodi do katastrofe, do propasti civilizacije — unatoč silnog progressa znanosti ili upravo zato. Kultura uma kao da

uništava kulturu srca. To je bolest naše generacije, to je kriza, što trese svijetom već nekoliko godina.

Po našoj tradiciji i po našem mentalitetu pozvani smo upravo mi Židovi, da tražimo lijeka ovome užasnome stanju. Mi taj lijek već imamo od mnogo stotina godina. Treba samo, da taj lijek opet uvodimo i upotrebljavamo. Taj se lijek zove: intiman, čist, svet obiteljski život. Do njege se dolazi, ako poslušamo savjet naših starih: »Pričajte vašoj djeci!«

Pesah je jedna od najljepših manifestacija te ideje, koja dobiva svoj vanski oblik u *Sederu*. Na žalost, Seder već dugo nije u modi kod zapadnih Jevreja. Oni još kupuju *Macot*, jer su — vele nežidovi — knedli od macota tako dobri. Nu seder se više ne drži. Kakovog bi smisla imalo vršenje tih glupih, ukočenih, zastarjelih ceremonija u »modernim« židovskim kućama? Žalim roditelje, koji tako misle, žalim njih i njihovu djecu. Kako su siromašni kad ne mogu da osjete ljepotu i vrijednost sedera! Njima njihovo liberalno, napredno i moderno naziranje na svijet brani, da se pokoravaju ceremonijelu, formalizmu Sedera. Zaboravljaju, da je naš cijeli život vezan, na neprestano održanje izvjesnih formi, koje ipak nijesu uvijek manje smiješne i manje zastarjele, ali su zato često puta manje lijepe i manje vrijedne od forme Sedera. Kako se varaju, kada govore o ukočenoj ceremoniji Sedera! Dakako, Seder ima svoje lice, svoju tradiciju, nu tu ima ipak mjesta tolikim nijansama. Ta Seder ima svoju dušu, uvijek drugu u svakoj zgodi, u svakoj kući. Duša Sedera to je štimung, što vlada u obitelji, *Kavanâ* (jevr. riječ, znači po prilici: nabožnost), kojom se slavi, to je onaj fluidum, što preskače s jednog člana obitelji na drugi, što se rada iz starih agada, iz starih melodija, iz starih priča i iz staroga vina. Pored svih razlika u nijansama temeljni je akord Sedera isti u svim židovskim kućama. Svagdje vlada neko vedro veselje bez trunka obijesti no s nekom dozom ozbiljnosti (kao smiješak kroz suze!), neko čuvstvo, a ipak posve slobodno i intimno raspoloženje. Svagdje svečano prostrti stolovi, sederska zdjela, svječnjaci, vrče-

Ramsay Macdonald:

U PALESTINI STARO I NOVO.

II. Socijalista u Palestini.

1. Staro i novo.

Opasno je imati »dobar glas«. Ako koja stvar ili koji čovjek ne odgovara svom glasu svatko će ga proglasiti obmamom, koje se moramo čuvati. Žalim sve one, koji su na glasu, a to je i razlog, da me rijetko što razočara. Sreo sam mnoge ljude, koji su bili u Palestini, koji su od Beršebe pošli u Dan, iz Jafe u Jeriho, da mi na koncu kažu — ne isplati se. Zemlja ne odgovara svom glasu, sigurno će me razočarati. Bio sam ipak ondje. Sad sam u Londonu, u onom velikom čudovištu, sav sretan, što me je ipak nešto razdragalo, što još mogu obožavati junake i pojmiti osjećaje generacija na mjestima, gdje ti junaci danas borave.

U očima Hrišćana, Jevreja i Moslima, Palestina je »sveta zemlja«. Velo religiozne romantike obavija je poput tmurnoga zalaza sunca. U zemlju ne dolazimo

oporim morskim putem uz vratolomno iskrcavanje. Uporedo s maršom armije, koje su iz Egipta pošle da zauzmu Palestinu, gradile se željeznice i vodovodi. Egipatski vojni redovi imadu dodatak, koji kaže, da Kairo možemo ostaviti na večer, a slijedećeg smo već jutro u Jerusolimu. Za odlaska je tmica, no kod Kantare kod sueskog kanala zasjenjuju električne sijalice same zvijezde. Blago im svjetlo bajno rasvjetljuje tamno-modru vodu kanala. Ostavljamo vlak, jer Francuzi još i danas brane, da se preko kanala sagradi most, te čamcem prelazimo preko kanala. U pješćanoj pustinji čeka nas luksurni vlak s blagovaonicom i spavaćim vozom. Prolazimo pustinjom, u kojoj je pjesak u vječnom gibanju. Neplodna je poput žalova morskih, gdje gdje po koja oaza s palama. Beduin je ore. Prošli smo i zemljom Filistra, koju sam vidio u rumenilu zore i skoro ćemo doći do sela plemena Dan.

Lud, čvorište željezničkih linija, grad starih Filistara. Nekad je tamo Petar izliječio hromog, danas je u njem britska po-

sada. Socijalistička me deputacija očekuje. Predstraža je jevrejskog naroda, koji se vraća u Cijon. Došli su iz mnogih zemalja, ne traže samo zemlju svojih otaca, već i domaju, koju će moći izgraditi u socijalističkom duhu, na komunističkim načelima. Bila je to sretna, bratska zajednica muževa i žena. Izgorjelog su lica, mišičavog tijela, očeličeni teškim tjelesnim radom. Prave ceste i domove, pošumljuju pustare, oru i obraduju tlo, da im nosi plod. Kolima me dovezoše u Jafu, u veliko пристаниšte Jevreja, koji traže svoju domovinu.

U Jafi miješa se nada s tradicijom. Vidio sam stari grad, sazdan na brežuljku, koji strmo opada u tmurne vode Sredozemnog mora. Koja prošlost! Mitom započimlje, da veličanstveno stupi u zoru ljudske povijesti. Ovuda je sa Libanona došla cedrovina za hram, ovdje se je ukrao Jono, ovdje je Petar iz sna smrti probudio Dorkasa, ovdje nam još i danas pokazuju kuću Simona Kožara. Na tom tlu borili su se Jevreji pod Makabejcima, a

vi vina. A naročiti čar dobiva Seder po tome, što svatko znade da u to isto vrijeme sjedi toliko i toliko židovskih obitelji kod sličnoga stola, pjevaju se iste pjesme na iste melodije, pričaju se iste priče sa istim akcentima i istim komentarima, u isto se vrijeme dižu vrčevi vina, u isto se vrijeme otvaraju vrata, u isto se vrijeme nazdravlja proroku Iliji. Osjećaš, da su tradicija i židovska zajednica u tebi i ti si u njima, osjećaš, koliko si jako ukorijenjen u židovstvu i koliko je jako to židovstvo. Osjećaj je to sličan onome kod molitve Kol Nidre, Unesane Tokef, Avode ili Vidnja na Jom Kipur — samo bez one težine, nego nekud tako vedro i lako. Za iole osjećajne ljude Seder je svake godine jedan nezaboravni doživljaj, toliko bogat ljepotama i čarima, da je vrijedno otresti se blaziranosti, e da se stekne sposobnost naivnog proživljavanja.

Tendensa, nimalo nametljiva, nego skroz na skroz prirodna, Sedera jest ta, da okuplja obitelj oko jednoga stola i daje osobito svečanu i zgodnu priliku ocu, da priča svojoj djeci, a ova da ga pitaju o značenju Sedera, Pesaha, židovstva, života i svijeta. Gotovo sva pitanja, što se rađaju u dušama velike i male djece, dobivaju svoje formulacije i svoje, donjekar naivne, ali zadovoljavajuće i umirujuće odgovore. Kad se Seder svrši, nestalo je svake problematike, sve je tako jasno i tako jednostavno. Svi ustaju sretni i zadovoljni. Tko je samo jednom duboko proživio Seder, stekao je tolik kapital sreće, da još dugo može da uživa kamate.

Ako je isto kadro da zaustavi raspadanje obiteljskog života u Židova, onda je to Seder. Roditelji, koji se tuže, da puca sve širi jaz i da se širi sve veće nerazumijevanje i otudjivanje između njih i njihove djece, imaju u Sederu jedno sredstvo, da opet zadobiju ljubav i povjerenje svoje djece. Ako im je ozbiljno do intimnog obiteljskog života, ako im je ozbiljno do toga, da svoju djecu osposobe za sreću, onda neka uvedu naš stari Seder — u doslovnom prevodu znači ta riječ: red — neka opet idu u krug svoje djece, i neka im pričaju naše stare, dobre priče.

Lav Stern.

Zlatni šekel

U svim cionističkim krugovima zapaža se jaka volja, da se oživi organizatorni rad. Ostvarenjem Jewish Agency sve jače se ističe potreba jake cionističke organizacije. Od važnosti je ne samo za cioniste, već i za sve one Jevreje, koji pozitivno suraduju kod naše nacionalne renesanse, da se cionistički stijeg visoko uzdrži, da si objava oslobođenja prokriči put do svih sinova Izraelovih. Zadaća je to cionističke organizacije. Ona će jedina, taj zadatak izvršiti.

I za galutsko Jevrejstvo od važnosti je opstanak internacionalne jevrejske organizacije, koja imade znatan politički upliv. Uza sve to se ovoj organizaciji ne posvećuje dovoljno pažnje. Organizacija je prazna riječ, ako nema potrebitih administrativnih uredjača. Organizacija ne može da bude aktivna, ako nema centra, iz kojeg polazi poticaj za rad. Nijedan veliki pokret nije se raširio u svijetu bez velike propagande. I cionistički pokret potrebuje jaku propagandu ne samo među Jevrejima, već i među političarima i uplivnim ličnostima stranih naroda. Za sve to potreban je organizatorni centar s mnoštvom činovnika i uredaba, a sve to stoji novaca.

Ništa nas više ne može postidjeti, nego kad pomislimo, da organizacija nema sredstava da provede ove radove. Sve sile organizacije, sva njena nastojanja posvećena su obnovnom radu i nasmağanju novca za palestinski budget. Organizacija sama živi od jedne jedine akcije, a to je sabiranje šekela.

Budget organizacije čedan je obzirom na opseg njenih radova. Organizacija, koja broji na stotine hiljada članova, trebala bi centar, koji ne zaostaje za ministarstvom koje manje države. A kad tamo, budget naše organizacije iznaša samo 30 hiljada funti, a i tu se svotu nikada ne nasmogne u punom iznosu.

Na šekelima unišlo je 15.000 funti. Da se pokrije manjak, odredio je XIII. kongres, da svi imućniji cionisti imaju platiti zlatni šekel u visini od barem 1 funte godišnje. Hoće li cionisti udovoljiti svojoj dužnosti spram organizacije? Naš apel upravljen je na sve naše sumišljenike, bili

oni pristaše politike vodstva, ili njeni protivnici. Sramota bi bila po nas, kad bismo dopustili, da naše vodstvo istroši svoje sile na sakupljanje tako neznatnih svota, kao ova, potrebna za uzdržavanje centrale. Rad, što ga naše vodstvo vrši na području kolonizacije i na području propagandističkog i političkog rada, velik je te zahtjeva koncentraciju svih sila. Prošle godine obratio se sam Weizmann na aktivne cioniste glede uplate zlatnog šekela. Unišlo je jedva 2300 funti.

Pred mjesec dana obratio se predsjednik egzekutive g. Sokolov na plaćaoce zlatnog šekela. Pozvao ih je, da i ove godine ne zaborave svoju dužnost. Ne dvojimo, da će i ove godine platiti zlatni šekel svi oni, koji su to i lane učinili. Ovog puta mora akcija da bude opsežnija. U srednjoevropskim zemljama stabilizirala se valuta, pa ni za građanski stalež nije 1 funta previsoka svota. Zahtjevamo stoga od svakog aktivnog cioniste, kojemu to prilike iole dozvoljavaju, da plati zlatni šekel i da poradi, e bi to i drugi učinili. Ako je istina, da nam je do naše organizacije stalo i da želimo ne samo njeno uzdržavanje, već i njen razvitak, tad to moramo dokazati i djelom. Desetke tisuća cionista moraju ove godine da uplate zlatni šekel.

Šekel - simbol jednakosti

Piše I. K. Goldbloom, London.

Poslije oslobođenja iz našeg prvog galuta, zaželio je veliki naš vodj Mojsija da sazna, koliko Jevreja imade. Bog mu je savjetovao, da od svih Jevreja, bili oni bogati ili siromašni ubere po pol šekela. Ovom polovicom šekela utvrđen je princip jednakosti za sve. Istina je, da se kod gradnje hrama od svakog Jevreja tražilo, da u što većoj mjeri daruje zlata, srebra i bakra, no kad se radilo o tome, da se sazna broj Jevreja, uveden je pojednaki pučki porez. Time se imalo istaknuti, da svi Jevreji imaju jednaka prava i jednake dužnosti.

Ovaj pučki porez bio je u narodu tako obljubljen, da su ga zvali »svetim šekelom«, koji je poprimio značaj historičkog novca.

Krstaši stekoše neprolaznu slavu. Zemlja danas pripada Arapima. S bojazni gledaju oni na sjeveru one široke, zasađene ulice novog grada, što ga sagrađiše jevrejski kolonisti. Rado slušaju svoje vođe, koji žele borbu, te huškaju na uzbunu i pogrome.

Jevrejski grad na pješćanim sipinama se širi. Položen je već temeljni kamen za novi vrtni grad. Usred pustinjskog pijeska u pogonu je velika tvornica, koja dnevno proizvada toliko građevnog kamenja, da se s njime može sazidati kuća. U gradu su se s njime može sazidati kuća. U gradu su centrale radničkih uprava, sindikalnih organizacija, sindikalnih tiskara, stolarija i t. d. Štogod se može stvoriti samostalnom organizacijom, čini se bez učešća kapitala. Usprkos pijeska i Arapa srce je jevrejskog radnika slobodno i bez bojazni. Jevrejski je radnik ostavio stari, zli svijet, da stvori novi.

Gdjegod sam u Palestini bio, svagdje sam zapazio, kako se uz geografski oblik usko veže i tradicija. Između Jafe i Jerusolima prostire se široka ravnica i niz raz-

rovanih brežuljaka. U prvoj obitava poezija, mir i mirotvoran, veseo i radin narod, u bregovima su gorštaci, divlji ratnici i razbojnici — romantika. Prva je ravnica Saaronska, a druga je zapadni dio gorja Jude. Usuprot njenom današnjem mirnom izgledu bila je i ova dolina nekoć karavanski put i ročište vojske. Kad se pleme Dan naselilo u dolini Saaronskoj, moralo je sa zapada braniti put u Jerusolim. »Dan neka bude zmija na putu, otrovnica na stazi, koja će ugristi konja, da se konjanici sruše«. Pleme Benjamin obitavalo je u bregovima, pa se o njemu kaže: »Benjamin neka živi poput vuka, u jutro neka proždire grabež, u noći neka dijeli plijen«.

Tamo, gdje Jafa graniči uz dolinu Saaronsku, nalazi se lijepo uređena gospodarska škola, koju je osnovao baron Rothschild, da tako unapredi jevrejski kolonizatorni rad. Mnoštvo učenika bilo je spremno, da me pozdravi, no večer bijaše blizu, pa moradoh nastaviti put. Zemlja Benjaminova sjajila se za zalaza sunca,

dokora se tmica širila po Saaronu. Do bregova se dolazi uskim klancem, koji se naziva »kapijom doline«. Od neponjatnih još vremena prolazile su ovim vratima vojske bilo pobjedničke u triumfu, bilo pobjedene u divljem bijegu. Bilo je već tamno, kad smo prispjeli onamo, mjesec je upravo izlazio. Neka prljava, bijela kuća, jedino konačište u onom kraju, suviše je tužno izgledala, a da bismo u nju zašli. Izašo je neki dječak i ponudio nam kave. Prolazio sam dugom, vijovitom cestom po brežuljku. Pratio nas je mjesec, koji se je borio s oblacima. Nakon nekoliko sati vožnje došao sam u žučkaste, slabo osvijetljene ulice, koje kao da su se stidile same sebe kod pomisli na prekrasan put, koji do njih vodi. Velike, gadne kućerine s obiju strana ulice, po svoj prilici sirotišta ili ludnice.

Eto me u Jerusolimu!

(Nastavak slijedi).

Pred 26 godina mi smo cijoniste nanovo oživjeli ovaj historički novac. Uveli smo godišnje plaćanje šekela. Ta upravo u naše vrijeme zbiva se početak oslobođenja iz trećeg galuta. Da smo doživjeli čas, gdje su nacije svega svijeta priznale naše pravo na Erec Israel, moramo zahvaliti plaćacima šekela. Oni su to bili, koji su omogućili, da sazovemo naše kongrese, koji su eto postali tribinom naroda, s koje cijelom svijetu proklamujemo naše zahtjeve. Kongresi dali su nam direktive za veliki narodni rad, za povratak k Cijonu. I opet je šekel sredstvo, koje svakom Jevreju daje pravo da sudodluči kod izgradnje Erec Izraela. Šekel daje svakom Jevreju mogućnost da plaćanjem tog poreza pripadne onim Jevrejima, koji žele, da našu otadžbinu na principima pravde, jednakosti i bratstva izgrade.

Pred velikom i teškom smo zadaćom, kako da nasmognemo sredstva potrebna za obnovu zemlje. Zbog toga nam je ponajsvetija dužnost, da, kao u vremenima, kad se gradio hram, pozovemo narod na plaćanje šekela. Nitko neka ne zaboravi, da je prema tradiciji prvi ovaj porez bio svet. Prema tradiciji pokazao je Bog Mojsiji vatren novac i rekao mu: »Dajte s oduševljenjem i ljubavi, jer će to biti zadovoljština za vaše duše. Pokazat ćete time, da pripadate jevrejskoj zajednici. Klal Izraelu! S istim oduševljenjem moramo i mi danas provesti šekelsku akciju. Što će više biti plaćaca šekela, tim će jači biti i naš kongres, dok dodje vrijeme, kad ćemo sabore našeg naroda držati u Erec Izraelu, u glavnom našem gradu Jerusolimu.

Iz Erec-Israela

Odstup predsjednika arapske nacionalne partije. Kako arapski »La-Aharam« javlja, izstupio je šek al Faruki iz vodstva arapske nacionalne partije, jer su članovi partije bez njegovog znanja i saglasja pristali uz proklamaciju kralja Huseina za kralja.

Grob Trumpeldorov. Lješevi Captaina Trumpeldor i šestorice njegovih drugova, koji su pali kod obrane najsjevernijih naših palestinskih kolonija, prevezeni su u zajednički grob, koji leži između Kfar Gileadi i Tel Haja. Kipar Gordon dogotavlja kip na uspomenu ovih braniča Tel Haj. Kip je posvećen »Šomrei Hagolil« (Stražari Galileje), a bit će poklonjen koloniji Tel Haj.

Agudas Izrael vodi separatističku politiku. U zadnje vrijeme mnogo se govori o Agudas Izrael. Ortodoksna ova organizacija otposlala je kralju Huseinu jednu deputaciju, koja mu je predala neki memorandum! I opet je dakle ortodoksija probila jevrejski jedinstveni front. U memorandumu dođuše nema direktnih napadaja na cijonizam, no ističe se, da ortodoksija sačinjava separatu grupu gotovo direktno napućuje se kralju Huseina, da se ovom grupom posluži u svoje političke svrhe, da u njoj nađe protutežu cijonizmu. U antisemitikom »Daily Expressu« osvanula je ubrzo vijest, da je kralj Husein izjavio, da će cijonizam pobijati, jer je protiv moslema, kršćana i ortodoksnih Jevreja. Slične vijesti izašle su i u ostaloj štampi. Na upit Colonela Kisha, odgovorio je telegrafski ministar vanjskih djela kralja Huseina, da su sve ove vijesti lažne. Da je Aguda zbilja samo religiozna organizacija, nikada se takova što ne bi dogodilo. Zla je pojava, kad se religija iskorišćuje u političke svrhe. Sve to može samo da naškodi jevrejskom narodu.

Kretanje cijena u Palestini u mjesecu februaru. Donja tabela prikazuje nam indeks tržišnih cijena na veliko za živežne namirnice i gorivo. Bazom je uzeta god. 1923. = 10 po sto.

	Broj vrsti robe	indeks u januaru	indeks u februaru	prirast+uma-njenje —
I. Cerealije i meso	13	87,0	83,7	-2,3
II. Ostale živežne namirnice i voće	34	87,7	90,7	+3,0
III. Gorivo i razno	11	84,7	86,6	+1,9
	58	86,8	87,6	+0,8

Jafajske narandže na engleskom tržištu. Prošlog tjedna oslabila je trgovina jafajskim narandžama na liverpoolskom tržištu, jer su se zalihe smanjile. Narandže prve kvalitete dosegle su 21/6 do 23 po sanduku. Cijene bile su dakle za 120% više nego na početku sezone. Kako se glasa, uređit će se doskora diference između španjolskih eksportera i liverpolskih agenata narandžama. Ove su razmirice bile dobro došle prodavaocima jafajskih narandža.

Keren Hajesod

Keren Hajesod u Americi. Uporedo s otvorenjem new-yorškog drivea, završava se u cijeloj zemlji 5.000.000 dolara drive, koje bijaše manguiran dolaskom dra. Weizmanna. Najznatniji događaj prošlog mjeseca bilo je, izuzev New Yorka, otvorenje drivea u New Jerseyu. Otvorenju je prisustvovao David A. Brown, koji je u oduševljenom govoru izvjestio o svom boravku u Palestini. Pozvao je sve, da učestvuju kod kampanje u New Jerseyu. Predložio je da pojedinci preuzmu vodstvo kampanje u pojedinim dijelovima grada. Svi su se rado odazvali tom pozivu i obvezali se, da će sabrati izvjesne svote.

Keren Hajesod u Skandinaviji i Furlandiji. Već smo izvjestili o turneji, što su je dr. Apfel i dr. Herman poduzeli po skandinavskim zemljama. Prema izvještajima, što predleže, rad bijaše vrlo uspješan.

U Švedskoj i Norveškoj bio je rad težak. U Švedskoj se osobito zapaža pomanjkanje energičnog cijonističkog vodje. Materijalni uspjeh u Stockholmu iznosi 3770 šved. kruna. Uspjelo je, da se i uvaženi profesori ondjašnje univerze zainteresuju za kulturni rad u Palestini. Još teži rad bijaše u Norveškoj, koja broji jedva 1200 Jevreja, a i ovi su većinom ekonomski slabi. U Kristianiji sabrano je 10.000 norv. kruna.

Uspješniji bijaše rad u Furlandiji. Za Furlandiju možemo reći, da su se svi Jevreji s oduševljenjem odazvali pozivu delegata. K. H. akcija u Wiborgu pretvorila se primjerice u jednu opću jevrejsku manifestaciju. U Helsingforsu je organizacija manjkava, no ipak očekujemo, da će ove godine Helsingfors dati 400.000 fin. maraka.

Ukupni je rezultat turneje: Kopenhagen L 800, Švedska L 1000, Furlandija L 3000, Norveška L 1000.

Od velike je moralne vrednote, što su danski i švedski Jevreji ovom akcijom dovedeni bliže palestinskoj ideji. No ne samo kod Jevreja, već i kod nejevreja probudjen je ovom akcijom interes za Palestinu. 25 ponajvećih listova Skandinavije i Furlandije donijeli su članke i bilješke o toj akciji.

Od daljnje je važnosti rad među omladinom, napose onom Istočnih Jevreja. I danska je omladina već upoznala palestinsku misao, dok je skandinavka još sasvim netaknuta. Rad u akademskoj omladini pokazao je takodjer uspjeha, tako da danas ovdje već vlada velik interes za jevrejsku univerzu u Jerusolimu.

I radio služi već za Keren Hajesod propagandu. 19. marta po prvi puta držali su se cijonistički propagandni govori uz pomoć jedne američke radiocentrale. Govorio je Chairman američkog K. H. o obnovi Palestine i rabin Goldstein. Zatim su slijedile američke i jevrejske pučke pjesme. I rabin Silvermann izvjestio je američku javnost o svojim palestinskim dojmovima putem radija.

Dosadanji i sadanji K. H. rad u Južnoj Africi. K. H. kampanja u Južnoj Africi pod vodstvom dra. Aleksandra Goldsteina u punom je toku. Nakon što je kampanja u Johanesburgu s velikim uspjehom dovršio, pohodit će i druge važne centre J. Afrike.

5. marta održana je u Johanesburgu cijonistička konferencija. Na toj konferenciji podnijela je egzekutiva južnoafričke cijonist. federacije izvještaj o K. H. radu unutar prošlih dviju godina. K. H. rad u Južnoj Africi naišao je na mnogo zapreka, no hvala požrtvovnosti g. zmarje Levina možemo ga nazvati vrlo uspješnim. Ukupno je sabrano 45.247 funti. Ako usporedimo prinose iz gradova s onima sa sela, razabrat ćemo, da su prinosi gradova, nznatni. Uzrok je tome pomanjkanje sabirača. Upravni troškovi iznosili su u godinama 1922. i 1923. 10 po sto, prema drugim zemljama srazmjerno malo.

Sabiranja u gradovima i distriktima gotovo isključivo je proveo dr. I. Olsrangers, koji je svaku pa i najmanju jevrejsku koloniju između Kapa i Zamberija pohodio. Do početka januara ov. godine ubrano je od starih supskripcija L 2.350 u gotovom. Pošto su se pokazale poteškoće kod uplaćivanja obroka u gotovom, uveden je sistem bankovnih naloga. Sistem se ovaj pokazao vrlo podesnim.

Za novu kampanju poboljšat će se dosadanja organizacija. Oko 300 gospodja i gospode iz Johanesjurga prijavilo se već za sabiranje. Da se probudi interes onog dijela jevrejskog pučanstva, koji se dosada nije brinuo za jevrejske nacionalne probleme i Keren Hajesod, osnovano je u Johanesburgu mnogo palestinskih klubova, u kojima će se raspravljati o problemima jevrejskog nacionalnog pokreta.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Sudac Brandeis kandidat za podpredsjedništvo Sjedinjenih Država. Kako I. T. A. javlja, dolazi Louis Brandeis, sudac vrhovnog sudišta Sjedinjenih Država, ozbiljno u obzir kao kandidat za podpredsjedništvo. Uslijed reakcionarnih tendencija u republikanskoj partiji, rastavila se od ove partije oveća grupa poslanika, koja je stvorila nezavisnu »treću stranku« Ova je stranka zaključila, da će u slučaju, ako republikanska partija za izbora u Clevelandu istupi reakcionarnom listinom, postaviti vlastitu listinu. Kandidat za predsjedništvo bi imao biti La Fallette, ovaj je primio kandidaturu uz želju, da uz njega za mjesto podpredsjednika kandidira veliki sudac Brandeis.

Nadrabin Kuk u New Yorku. Nadrabin Kuk pošao je u pratnji rabina Šapire i Epsteina u Ameriku, da ondje povede akciju u korist jevr. škola Palestine i Evrope. Kod iskrancja u New Yorku dočekan je velikom počasti. Tri rabina dovedena su brodom njujorškog načelnika na kopno. Ogromna povorka delegata raznih udruženja i korporacija odvela je rabina kroz iskićene ulice u vijećnicu, gdje im je gradonačelnik priredio svečani doček. Na srdačan pozdravni govor gradonačelnika odgovorio je Kuk hebrejski. Delegacija se nada, da će u Americi sabrati fond od milijun dolara. Fond bi imao poslužiti ublaženju nevolje, u kojoj se nalaze ortodoksne škole.

Engleska Donja Kuća o pucnjavi u Jafi. Na upit o pucnjavi u Jafi, odgovorio je engleski ministar kolonija u Donjoj Kući ovako:

»High Comissioner Palestine obavijestio me je da su 20. marta, na dan jevrejskog karnevala, u gradskoj četvrti Mauše, napadnuta i nastrijeljena dva Jevreja. Policija povelala je smjesta istragu. Iza ovih nastrijeljena su još tri Arapa. Jedan Jevrejin i jedan Arapin podlegli su svojim ranama. Do nemira nije došlo. Došlo je jedino do neznatnog lokalnog uzbuđenja, no položaj u cijeloj zemlji ostao je normalan. Javno mnijenje obiju stranaka oštro osudjuje ovo razbojstvo. Nekolicina je uapšena.

Oskar Strauss o svojim palestinskim dojmovima. Bivši američki poslanik u Carigradu i američki ministar trgovine Oscar Strauss pohodio je Palestinu, pa je tom prilikom posjetio i kralja

Svaki cijonista treba da izvrši svoju dužnost prema Egzekutivi sujetske cijon. organizacije i prema zemaljskom Savezu.

Huseina. O svojim dojmovima o Palestini rekao je zastupniku slijedeće:

»Tek nekoliko dana boravim ovdje, a već mogu ustvrditi, da se sve na bolje kreće. Došao sam ovamo na poziv High Comissionera dr. H. Samuela i predsjednika cionist. organizacije dra. Weizmanna. U kakvoj oficijelnoj misiji ne dolazim. Htio sam da pomognem, kako bi se odnošaji između raznih zajednica u zemlji poboljšali. Posjetio sam kralja Huseina od Hedžasa, te sam mu prikazao, od kolike su važnosti prijateljski odnošaji između Hrišćana i Jevreja. Pohodit ću i grčkog patrijarhu, a po svoj prilici i rimskog patrijarhu Msgra. Barhassinu«. O Jewish Agency rekao je Mr. Strauss: »Potpomažem Jewish Agency, jer je držim korporacijom, koja će omogućiti saradnju svih Jevreja kod obnove Palestine. Da se to djelo provede, moramo prije svega imati novaca i strpljivosti«.

31. marta pošao je Mr. Strauss na putovanje po jevrejskim kolonijama, a 7. aprila vratio se u Ameriku.

Barun Edmond de Rothschild namjerava da kupi novo zemljište u Palestini. Kako »Jewish Chronicle« javlja, primio je baron Edmond de Rothschild u Kairu deputaciju palestinskih jevrejskih kolonista. Obavijestio ih je tom zgodom, da namjerava kupiti velika zemljišta u Palestini, napose kraj Samarije, da tako jevrejsku kolonizaciju uokruži. O svojim planovima raspravlja već sa vladom, pa se nada, da će sve uspjeti. Pozdravlja poboljšanje u arapsko-jevrejskim odnošajima i apeluje na halucim, da respektuju jevrejsku tradiciju. Da novim kolonistima dade što veću prednost, ustegnut će nekim starim kolonijama potpore, da ih podijeli novima.

Ostaje kod numerusa claususa. U mađarskoj narodnoj skupštini raspravljalo se prigodom rasprave zakona o reformi škole i o ukinuću numerusa claususa. Ministar za prosvjetu, Klebelsbery, izjavio je, da je u principu protiv numerusa claususa, no u praksi je održanje numerusa claususa neophodno potrebno. Prema nacrtu sanacije morat će se otpustiti 15.000 činovnika s akademskom naobrazbom. Bila bi nesavjesnost, kad bi se u masama na visoke škole pripuštali ljudi, koji prema trianonskom ugovoru ne mogu dobiti namještenja, koje bi dolikovalo njihovoj znanstvenoj kvalifikaciji. Kod glasanja odbila je većina sve prijedloge za ukinuće.

Konferencija Ahdut Haavoda. Ahdut Haavoda slavila je 9. marta petgodišnjicu svog opstanka. Za 1. nisana (4. aprila) sazvala je konferenciju, na kojoj će referirati Ben Zvi, Ben Gurion, Kaplan i Rubašov.

Poljski turisti za Palestinu. Ovogodišnja bujica turista za Palestinu vrlo je živahna. Za uskršnje blagdane najavilo se tisuće jevrejskih posjetilaca. Iz Varšave otputovala je 1. aprila posredstvom ondašnjeg palestinskog ureda grupa od 450 ljudi, od tih je 250 jakih kapitalista, koji polaze u Palestinu, da ondje stvore trgovačke veze, preostalih 200 su useljenici.

Izgledi, da kralj Husein ipak popušta. Kako »Morning Post« javlja, umolio je kralj Husein telegrafski engleskog premijera, da pošalje poslanike u Hedžas ili da dozvoli, da poslanik Huseinov dodje u London, kako bi se pregovori oko englesko-hedžanskog ugovora što prije dovršili.

Jewish-Agency — odbor američkih Jevreja. Prema službenoj obavijesti sastoji se odbor, koji bi imao proučiti pitanje Jewish Agency od slijedeće gospode: dr. Grus Adler, A. G. Becker (Chicago), Jacob Billikopf (Filadelfija), D. A. Brown (Detroit), dr. L. K. Fraenkel (New York), dr. A. Simfon (Washington), sudije Horace Stern (Filadelfija) i Samuel Untermyer (New York).

Aguda i Jewish Agency. Jedan od razloga, kojim Aguda svoj rad opravdava, jest, da cionisti ne dozvoljavaju Agudi pristup u Jewish Agency. Sve jevrejske organizacije, i Aguda, dobile su poziv, da suraduju u Jewish Agency, no uz uvjet, da preuzmu i dio odgovornosti. Aguda je na taj poziv odgovorila uvjetima, koji su onemogućili svaku daljnju raspravu. Tako Aguda protestira protiv priznanja Cionist. Organizacije kao Jewish Agency i traži kao najmanje ravnopravnost. Dalje zahtijeva, da se isključi majorizacija u religioznim pitanjima, kad to Aguda zatraži. To bi drugim riječima značilo, da je cijeli palestinski rad stavljen pod direktivu Agude. Takav program i suviše jasno govori. Osim toga se Aguda protivu sazivu svjetskog jevrejskog kongresa, jer se boji sloge i jedinstva naroda. Ideja cionizma obuhvaća cijeli narod. Cijonistička egzekutiva je pripravna, da

vodstvo palestinskog rada preda narodu. Ovom narodu pripadaju i ortodoksne mase, a mi znamo, što one znače za naš pokret. Uvjereni smo, da će ih cionistički rad uputiti u ono, što Palestina znači, tako da će doprinjeti i najveće žrtve. Cijonizam je prisilio i samu Agudu, da se nešto više pozabavi Palestinom. Aguda znade, da jevrejske mase zahtijevaju palestinski rad. Cijonizam ide za jedinstvom jevrejskog naroda u radu za narodnu renesansu. I Agudi su vrata otvorena. Ako ih sama zatvara, ne smije poslije zbog toga nikoga da okrivljuje.

Kriza u poljskom cionizmu. Izgledi, da su se prevarili oni, koji su mislili, da će svagdje poslije zasjedanja Akcionog Komiteja započeti pozitivni cionistički rad. U Poljskoj je već došlo do krize. Članovi stranačkog vijeća objelodanili su izjavu, u kojoj žigošu držanje centralnog odbora. Odmah poslije londonskog zasjedanja sazvaio je centralni odbor stranačko vijeće, da riješi ovaj konflikt. Odbor, kojemu predsjeda poslanik Grünbaum, predložio je rezoluciju, u kojoj se kaže, da je A. K. odredio granice, do kojih se u pregovorima s necionistima smije poći. Centralni odbor imade da pripazi, da se ove granice ne prekorače. Stranačko vijeće odbilo je ovu rezoluciju i raspustilo se nakon toga. Sazvana je zemaljska konferencija koja bi imala izabrati novo vijeće.

Prijedlog Grünbaumov očevidna je provokacija. Još jasnije se to razabire iz članka, što ga je Grünbaum u listu »Najer Hajut« objelodanio. Tamo kaže jasno, da ne vjeruje tendencijama vodstva. Poštenije i lojalnije bilo bi od g. Grünbauma, da nakon, što je salušao izvještaje u Londonu, prizna da zbilja predleže važne činjenice, i da nam je cionistička dužnost ozbiljno privesti do kraja rasprave u Americi. Mjesto toga sije mržnju i pravi suviše provokacije. A. K. stvorio je sve preduvjete za zajedničku saradnju. Ne bijaše razloga, da se konflikt ponovno izazove i da se na taj način organizaciju slabi.

Autonoma jevrejska naseobina u Krimu. Jevrejska javnost zabavljena je upravo projektom navodno sovjetske vlade, da se na Krimu stvori jevrejska naseobina. Ne zna se još, u kakvom opsegu bi se ova akcija imala provesti i da li bi se zbilja imala stvoriti autonomna jevrejska pokrajina za Jevreje bez kruha, kućišta i zarade. Jednoć smo već doživjeli sličan projekt bilo je to — Uganda. Ne smijemo sada da zaboravimo na iskustva, što smo ih onda stekli. Ne smijemo dozvoliti, da se ova lijepa i idealna misao upotrijebi protiv cionizma i protiv Palestine. Uz ovu ogradu rado pristajemo uz projekt. Već je skrajno vrijeme da kod ruskih Jevreja dode do promjene zvanja i radikalnog obrata životnih prilika. Moramo da pozdravimo i namjeru, da se stvori suvisla i oveća jevrejska naseobina.

Ovako naseobina mogla bi postati rezervoarom sila, od kojih bi pokret jevrejske nacionalne renesanse mogao dobiti znatne pomoći. Pozdravljamo stoga pokušaj, da se ruskom Jevrejsstvu omogući koncentracija njegovih sila i intenziviranje njegovog kulturnog i ekonomskog rada.

Iz Jugoslavije

Slijedeći broj »Židova« izaći će s obzirom na Pesah u četvrtak 17. o. mj. tako da ga pretplatnici dobiju u predvečerje blagdana.

Dva naša pokojnika Iz zadnjih dana imade da zabilježimo smrt dvaju naših uglednih i iskrenih sumišljenika. — Naš starina Ignac Rosenspitz poznat lično svim cionistima starije generacije, a po imenu svima cionistima Jugoslavije, ostavi nas zamišljene, kako godine prolaze, pa kako nam jedan za drugim od te naše najstarije garde, Landau-Schulhof-Rosenspitz liježe u grob. Rosenspitzom pokopali smo jednog od najrevnijih i najodanijih naših sumišljenika. Zadnje dane živio je ugledni naš starina u Tuzli.

Drugi osjetljivi gubitak u redovima naših sarajevskih sumišljenika smrt je Avram I. Baruha.

Zihrono lehaje aolam aba!

Iz sjednice Radnoga Odbora. Zamjenik Saveznog tajnika čita nastavak izvješća dr. Singera o uspjehu njegova puta u Vojvodinu. — Izvješće primljeno je k znanju. — Raspravlja se o placiranju pojedinih halucot u poljoprivredi. Savezni blagajnik i glavni povjerenik za šekelsku akciju g. David Spitzer podnaša izvješće o dosadanju uspjehu šekel-akcije. — Iz toga izvješća razabire se, da je akcija u velikoj većini mjesta

provedena. Samo neka mjesta nijesu za sad poslala izvješća. — Kako se razvlačenjem akcije škodi i samoj akciji, a i drugome cionističkomu radu R. O. stvara zaključak pozvati odriješitim dopisom sva ona mjesta, koja do sada nijesu poslala obračuna i izvješća, da svojoj dužnosti u kratkom roku udovolje. — Povodom četvrtgodišnje statistike Ž. N. F., raspravljeno je pitanje, kojim bi se načinom mogla aktivirati sabirna djelatnost Ž. N. F. Stvoreni su po toj stvari zaključci, koje će tajnik Ž. N. F. za Jugoslaviju nakon svoga povratka realizirati.

Konačno g. Šime Spitzer podnaša kratko izvješće o radu Keren Hajesoda.

Iz židovske općine zagrebačke. Upravni odbor općine uzeo je u svojoj sjednici od 6. ov. mj. u pretres pitanje izgradnje dvorane. — Za sada nije stvorena nikakova odluka, buduć rasprava nije dovršena. — Po raspoloženju u odboru, izgleda da će odbor predložiti predstojništvu, da usvoji već prije nekoliko mjeseci raspravljeni projekat naših sumišljenika arhitekta Lorbera i Mevoracha.

Vinkovci, šalje nam slijedeće izvješće: Prije nekoliko dana bila su kod nas — u stvari halučke farme gg. dr. Singer i Ing. Zaloscer. Veliki dio akcije, kojoj je namijenjen njihov put proveli su sami, ostatak provesti će ovdašnji sumišljenici pa se pouzdanjem nadamo, da ćemo nasmoći propisani nam kontingent. Mjesna organizacija držala je svoju glavnu skupštinu — na žalost vrlo slabo posjećenu, nu nadamo se, da će novoizabrani odbor unijeti malo novoga poleta u naš jevrejski život. — Pomoć Saveza u tome smjeru bila bi nam pozdravljena. — Šekelska akcija provadja se, pa brojem naših šekalima sigurno ne ćemo zaostati za šekel-brojem prošlih godina.

Dubrovnik. Dubrovačka jevrejska općina pokazala je, da i malene općine mogu da žive pravim židovskim životom. Potrebno je samo malo ljubavi i energije. — Židovsko kulturno društvo priredilo je 23. marta vrlo uspjelo »Purimsko sijelo« za čiji uspjeh najveću zaslugu imadu predsjednik općine g. Mandel, te predsjednik kulturnoga društva g. Hajon. — Ova uspjela priredba dati će poticaja, da će se u toj brojem maloj općini u buduće u povišenoj mjeri radi i za Ž. N. F., za halučku farmu i Keren Hajesod. Vidjet ćemo!

Dubrovnik za Keren Hajesod. Židovska općina u Dubrovniku votirala je na svojoj — prije nekoliko dana držanoj glavnoj skupštini — malu svotu za Keren Hajesod. Ipak je tu dotaciju vrijedno istaći, već iz principijelnih razloga, jer je vrijedno, da se u taj primjer ugledaju i druge, veće općine. U istoj skupštini izabran je predsjednikom općine gosp. Josip Mandl.

Osim Keren Hajesoda dotirala je općina židovsku bolnicu u Subotici, djačku menzu u Zagrebu i Židovsko kulturno društvo u Dubrovniku.

Novi tajnik sefardske općine u Sarajevu. Sarajevska je općina tajničke agende povjerila g. dr. Isaku Israelu.

Sombor. Za 6. aprila u 11 sati prije podne sazvala je jevrejska općina u vezi sa svim ostalim jevrejskim udruženjima, a u okviru njene akcije za jugoslavensku halučku farmu skupštinu, koja je bila dobro posjećena.

Senta. Pod vodstvom predsjednika općine i nekih članova predstojništva započela je ovdje akcija za halučku farmu.

Vel. Bečkerek. 4. aprila ove godine. Ovamo su stigla gg. Ing. Zaloscer iz Jerusolima i dr. Singer iz Zagreba. U svojim oficijelnim posjetima, kod predstavnika naše općine i ostalih predstavnika jevrejskoga rada u našem mjestu izložili su cilj svoga puta: akciju za halučku farmu, pa je ovdje po uzoru ostalih mjesta u Vojvodini, provedbu akcije uzela općina u svoje ruke, stavivši u izgled ugledan prinos iz vlastitih sredstava.

Akcija za halučku farmu u Vojvodini. Gg. Ing. Zaloscer i dr. Alfred Singer pošli su u stvari halučke farme iz Vel. Bečkereka u Vel. Kikindu, a otuda polaze u Vršac, Pančevo i Novi Sad. — Time je njihovo agitaciono djelovanje za halučku farmu u Vojvodini dovršeno.

Purimsko sijelo u Travniku. Društvo Degel Juhuda priredilo je u subotu 22. marta kao svake godine Purim-sijelo. Moralni, a i materijalni je uspjeh dobar. 10 po sto prihoda namijenjeno je savezu židovskih omladinaca, a ostatak »Benevolenciji« u Sarajevu.

Drugo predavanje Dr. Beno Steina. Najavljeno drugo predavanje dr. Steina o utiscima s njegova puta u Palestinu nije se održalo, jer je predavač bio zapriječen. — Novi rok odrediti će predavač pravovremeno.

Natalija Munk

Pri zaključku lista stiže nam vijest iz Beograda, da je ondje umrla poznata dobrotvorka Natalija Munk. U slijedećem broju osvrnut ćemo se na njezin mnogogodišnji patriotski i dobrotvorni rad.

Književnost.

Upravo je izišao treći broj osmoga godišta »Der Jude« sa slijedećim sadržajem: Charles Gide: Die zionistische Organisation (aus dem Französischen übersetzt von Walter Fischel); Albert Mauriber: Landung und Quarantäne (aus dem Palästinensischen Tagebuch); R. Mendel von Witebsk: »Hachschara«; Arje Tartakower: Zur Geschichte des jüdischen Sozialismus; E. J. Lesser: Karl Marx als Jude; Ch. N. Bialik: Erscheinung der Kindheit (deutsch von Ernest Müller). Bemerkungen: Betha Badt-Straus »Rosa Luxemburg«. Umschau: Hugo Bergmann: Palästina in Tatsachen und Ziffern; Leo Strauss: Soziologische Geschichtsschreibung.

Šport i gimnastika

Gimnastička i teško-atletska akademija Makabija u Zagrebu. Gornje dvije sekcije žid. gombalačkog i športskog društva »Makabi« u Zagrebu priredile su u nedjelju, dne 6. ovog mjeseca u lijepoj i dobro posjećenoj dvorani Music Halla svoju akademiju.

Već prvi pogled na sam program dao je stručnjaku slutiti, da će pred sobom vidjeti kategorije vježbača i vježbačica naraštaja i podmladka, koji imaju za sobom valjnu i savremenu školu gimnastike, koja jača i čini tijelo gipkim, a duh svježim unatoč velikih zahtjeva, koje stavlja na svakog vježbača. Nema tu više mjesta dosadnom i ubitačnom drillingu, namitavanju neke više volje, nekom hipnotizovanju vježbača po vodji, da sve ide ko po žnori, samo da javnost ne vidi greške. Ovdje članstvo, pa i oni najmanji, nastupaju samostalno i slobodno, na sam takt glazbe, a da im se vodja ili koji prednjak ne mora o bok prilijepiti, vikati i gurati kod svrstavanja za pojedine vježbe. Te loše odlike stare gimnastike (sa odgojnog i estetskog gledišta) kraj ostalih momenata upravo su najviše krive, da je u zadnje vrijeme interes za gimnastiku sve više jenjavao.

Sam program prilagođuje se do kraja duhu moderne gimnastike, čiji su najbolji predstavnici danas bez sumnje Česi. Sprave tako reći iščekavaju. Izmjenjuje se jednostavne i komplikovane, teške, ritmičke i skupinske proste vježbe, slobodno ili sa raznim priručnicima: štapovima, stalcima i reketima. Kod članstva su se najviše svidjele: dvanajstka sa štapovima od prof. Jankovića izvedena po članovima, Jedanaeska od istoga autora izvedena po članicama te vanredno elegante: Vježbe sa tenis raketima od Holočkove, izvedene po članovima i članicama. Napredak naraštaja i podmladka upravo zadivljuje. Naraštaj muški i ženski izvodi uzorno vježbane vježbe prof. Jankovića, Čer-

maka i Očenačeka, od kojih su se najviše svidjele vježbe muškog naraštaja sa stalcima i Čermakov: ples u dvoje (mazurka) izveden po ženskom naraštaju.

Sistem gimnastičke koedukacije došao je do izražaja u dražesnim skupnim vježbama muškog i ženskog podmlatka, koji je i ovaj puta, što rado naglašujemo, najbolje uvježbana i disciplinovana kategorija u Makabiju.

Drugi dio programa ispunili su parovi nedugo osnovane teškoatletske sekcije, koja je prikazala školsko hrvanje klasične grčko-rimske škole. Vidjeli smo nekoliko dobrih, rutiniranih parova, među njima najbolji, majstorski par Berger—Sečkač, koji su silnom vještinom i elegancijom predveli exhibition — hrvanje, kakvo već davno ne vidjesmo u Zagrebu. Kraj takovoga vodstva i općega interesa i ova sekcija Makabija obećaje najbolje nade, te zaslužuje svu pažnju i potporu pozvanih krugova.

Po svršetku gimnastičkog dijela programa predaje ispred cijeloga članstva prednjak stud. med. Deutsch uz birane riječi učitelju Jankoviću lijepi svadbeni dar zahvalnoga članstva: srebrenu uru sa statuom pobjednika.

Na kraju iskreno i otvoreno registriramo nemilu činjenicu, da se općenito zapažalo odsudstvo mjerodavnih krugova t. j. izabranih predstavnika zagreb. židovstva, koji su još nedavno, barem programatski, pokazivali mnogo smisla za rad i potrebe ovoga društva.

Najskorija budućnost pokazat će, kako misle (unatoč i protiv svih poteškoća) iskupiti zadanu riječ glede gradnje doma.

Jedno stoji, ni roditelji ni članstvo ne će moći ni htjeti čekati na »bolja vremena« do u beskonačnost, jer potreba izlaza iz male prašne i zagušljive podrumske gombaone je neodgodiva.

Videant consules . . .

dr. B.

Nogometna momčad »Makabija« u Dubrovniku. Na uskršnu nedjelju i ponedjeljak igrat će zagrebački Makabi u Dubrovniku dvije prijateljske utakmice sa tamošnjim Gruškim športklubom, koji se broji među najbolje nogometne klubove Splitskog podsaveza.

Kako se Makabi nalazi u vanrednoj formi (vodi sigurno u IIa razredu) očekuje se interesantna i lijepa borba, koja će predvidivo svršiti sa malenim scerom u prilog Makabija. Momčad prati na ovom prekrasnom putu pročelnik g. Albahari i mnogi kibici. Želimo dobar put i najbolji uspjeh!

Makabi i Hrvatski Sokol u Zagrebu. Sve do nedavna, kako je opće poznato, bio je odnošaj zagrebačkog Makabija prema Hrv. sokolskim organizacijama, a naročito prema Hrvatskom Sokolu (Wilsonov trg) srdačan, što više prijateljski.

Predstavnici Hrvatskog Sokola bili su od Makabija na različite priredbe, akademije i zabave redovito pozivani i uvijek doličnom pažnjom i počasti susretani, pa su više puta dali oduška svojim simpatijama uspoređujući rad Makabija za Židovstvo sa onim Sokolstva za Hrvatsvo odnosno Slavenstvo.

Nije duže tome, bilo je to još za stare uprave Hrvatskog Sokola, da su predstavnici Makabija uz počasne ulaznice na počasnim mjestima bili gosti prigodom zadnje akademije u Hrv. Sokolu.

Taj se dobar odnošaj temeljio na starim i prijateljskim osobnim vezama članova obaju društava, stvarnim uslugama i obostranoj gostoljubivosti.

Hrvatski Sokol je uvijek najpripravnije Makabiju prepustio za različite priredbe svoju dvoranu a Makabi je jednako s jednakim vraćao.

Za teških dana Hrv. Sokola, kad mu je dvorana sa spravama bila pod ključem i pečatom, a rad uslijed toga onemogućen. Makabi je bez krzmana stavio tome društvu svoje ljetno vježbalište sa spravama na slobodno raspolaganje. No došao je preokret!

Nedavno, u svrhu priredbe posljednje akademije upravio je upravni odbor Makabija Hrvatskom Sokolu molbu za iznajmljenje dvorane.

Na opetovane urgencije stiže kratki, lakonski odgovor, da se molba nije mogla uvažiti, a da se razlog otklona uopće nije naveo.

Na kompetentnom mjestu saznali smo da je razlog otklona memorandum možda ultimatum?! Sokola — izraeličana, koji su zaprijetili konzekvencama za slučaj udovoljenja molbi.

Nije nam namjera uplirati se u interne upravne poslove Hrv. Sokola, no ipak nijesmo pretpostavljali, da će takva stara i odlična muževna organizacija stvarati zaključke i zauzeti dalekosežno stanovište za volju i pod pritiskom jedne male i neugledne grupe beskičmenih »izraeličana«, koji su možda tek po odori »Sokolici« a po duši pravi čukovi i gavrani, koji kljuju po vlastitom mesu i mute dobre odnošaj čestitih i dobrih sugrađana.

O sličnoj nesatrpiljivosti i tjesnogradnosti u športskim organizacijama nema ni govora, Makabi i njegovi članovi zauzimaju u pojedinim savezima odlična mjesta, te se stvari uvijek prosudjuju sa višeg športskog i gentelmskog stanovišta.

Tek nedavno je uprava Makabija članovima odličnog zagrebačkog teško-atletskog kluba »Herkules« gostoljubivo dozvolila uporabu gombaone i hrvalačkih rekvizita omogućujući time »Herkulesu« kontinuitet rada do tada, kad će i opet moći u svojoj dvorani nastaviti redoviti rad.

Vjerujemo, da će ispravno obaviještena hrvatska javnost u buduće progledati tamne makinacije svojih guravih prikrpica i prilizica.

Supskripcija dionica II. emisije za Palestinsku radničku banku Tel-Aviv (Bank Hapoalim)

obavlja

ODBOR ZA RADNU PALESTINU Zagreb

p. a. Drago Steiner, Sudnička ulica 7.

Emisijoni tečaj iznosi £ —,22,— (nominala £ E. 1.—), te se protuvrijednost (za 1 dionicu, uključivo troškove doznake) od Din. 388·20 po dionici doznajuje na spomenutu adresu.

Dok se dogotove nove dionice, izdavati će Odbor za Radnu Palestinu potvrditi vrhu supskribiranih dionica.

Dosadašnja dionička glavica iznašala je £ E. 30.000.—, koja se ovcm emisijom povisije na £ E. 60.000.—. U prošloj poslovnoj godini odbacila je dividenda 5%, što predstavlja obzirom na tek dvogodišnje poslovanje zavoda zamjeran uspjeh.

Banka se bavi poglavito kreditnim poslovima i finansiranjem novih institucija u zemlji, tako da je danas jedna od najvažnijih bankovnih poduzeća te vrste.

Kupujte dionice Palestinske Radničke Banke!

Savez Židovskih omladinskih Udruženja kraljevine SHS.

Ovime se objavljuje, da će se
V. Slet Židovske Omladine Jugoslavije

održati mjeseca augusta o. g.
u Novom Sadu.

Točan datum i program objavit će se kasnije.

RADNI ODBOR.

UDŽBENIK HEBREJSKOG JEZIKA
MOJSIJE RATH-A

za školu i samouke doskora će izaći pre-
radjen i na srpsko-hrvatski jezik preveden od

MARTHEF-A

Ovaj je udžbenik po Europi najviše ra-
širen te je postigao silan uspjeh. U Čeho-
slovačkoj i drugim zemljama rabi se us-
pješno po srednjim školama. Dosada je
preveden na engleski, rumunjski, češki,
poljski i mađarski. Kako je tiskanje mo-
guće jedino, ako se knjiga u većem broju
raspača, umoljavaju se slavne bogoštovne
općine i židovska udruženja, da se pret-
plate za jevrejske škole i za jevrejsku
mladež u što većem broju. Pretplata – 60
dinara po primjerku – neka se šalje niže
potpisanom. Knjiga će izaći u lijepom
platnenom uvezu na 360 stranica.

Rabin Dr. P. KELLER (Marthef),
Požega, Slavonija.

Pročelnik odbora za vjersku prosvjetu
u rabinskom savezu S. H. S.

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzojav: Mahor

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datutija, sultanina, malaga, itd.

uz najjeftinije cijene kod

1. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Izraelitska bogošt. općina u Zagrebu.

Br. 133-24
m-1

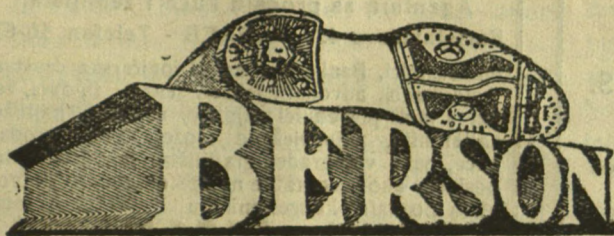
Zagreb, dne 7. aprila 1924.

Oglas.

Doznačnice za macos izda-
vaju se dnevno (osim subote)
počamši od 9. o. mj. u ovo-
općinskom uredu (Palmotićeve
ulica 16) za vrijeme od 9—12
sati prije podne i od 3—5 sati
poslije podne.

Tajništvo Izv. bogošt. općine.

Darujte za Židov!

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

**Nosite radi njihovih
mnogih prednosti**

kaučuk pete i potplate.

Specijalna trgovina

D. M. C.

robe, vune i svile za jumpere
kao i razni drugi pamuci za ve-
zanje i pletenje.

F. Schwarz i drug
Ilica 45. ZAGREB, Telefon 2-56

Odio na malo. Odio na veliko.

Zaštitni znak

Prodavaoc dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijedni = palvea.rta

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

Komisijono skladište tt.

Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

DRVOM PALJENI KREC

cement, katranski proizvodi i sav ostali gradjevni materijal dobavlja

METALOKEMIKA D. D. ZAGREB

odio za gradjevni materijal

Strossmajerova ulica 6.

Telefon: 16-11, 27

FILIJALE: BEOGRAD, SARAJEVO

Darujte za halučku farmu!!

P A M U Ksve vrsti i
u svim brojevima**Žuti — bijeli — farbani****A. ROMANO****ZAGREB,**

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

M O L I N O

žutica platno

šifoni**vata** (za poplune)**V R E Ć E**

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 18-85

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjavaLeipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dion. društvo „MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon 17-95.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe**Ferdo Hirschl k. d.**

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo

„MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„M A C H E R“Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGERBAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14

UVEDANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesahfabrikate, koji se proizvode po nadzorom bečkerečkog nadzornika
Glavno zastupstvo za Zagreb**Makso Weiss****ELEVATOR**

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU

Kukovićeva ulica 30 - ZAGREB - Telefon broj 27-95

Kozmetički odio „ESA“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE, ODIX VODA, ODIX PASTA, ODIX PRAŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI, „ESA“ OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA, „ESA“ CREAM (BEZMASNA), „ESA“ GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadjaju jedinu najbolju te domaću

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dion. društvo „MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon broj 17-95.

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%